

Oppgave 1 (10 %)

- a) Hva kjennetegner et enkeltpersonforetak, og forklar fordeler og ulemper i forhold til aksjeselskapsformen?

SVAR: En person som har skutt inn hele egenkapitalen. I juridisk forstand er det ingen forskjell på eieren av enkeltpersonforetak og virksomheten.(s.59). Fordeler: Lett å starte, ikke revisjonsplikt, du er din egen sjef. Ulemper: Risiko og skatt.

- b) Beskriv styringsnivåene i et aksjeselskap med mer enn 200 ansatte.

SVAR: Generalforsamling, bedriftsforsamling, styret, adm.dir. og bedriftens organisasjon. (s.54)

- c) Hva kjennetegner konkurranseformen monopolistisk konkurranse?

SVAR: Mange små tilbydere, mange etterspørrere, heterogent marked (merkevarer). Eks.: øl og vinmarkedet. (s. 87)

- d) Nevn tre faktorer som innvirker på priselastisiteten.

SVAR: Unik verdi, ubetydelig økonomisk belastning, substitutter, varer kunder trenger i forbindelse med kapitalvarer, god kvalitet – prestisje -eksklusivitet, komplementære varer og inntekt. (s.97 og 98)

- e) Beskriv kort tre avskrivningsmetoder.

SVAR: Lineær-, saldo-, årssiffer - og variabel avskrivning. (s.123-129)

Oppgave 2 (20 %)

For bedriften Grann Suksess har vi følgende regnskapstall:

Resultatoppstilling per 31.12.		
(1 000 kr)	20x7	20x6
Salgsinntekter	28 800	23 000
Materialforbruk	8 400	7 000
Lønnskostnader	13 600	11 100
Avskrivninger	750	750
Andre driftskostnader	4 250	3 550
Driftsresultat	1 800	600
Renteinntekter	25	30
Rentekostnader	270	330
Ordinært resultat før skattekos	1 555	300
Skattekostnad (= betalbar skatt)	435	84
Årsresultat	1 120	216

Balanse for Håndverkerhuset AS per 31.12. (1 000 kr)					
	20x7	20x6		20x7	20x6
Bygninger	4 900	5 200	Egenkapital	5 220	4 100
Varebiler	1 600	1 900			
Maskiner og utstyr	750	900	Langsiktige lån	3 500	3 600
Sum anleggsmidler	7 250	8 000			
Varelager	2 700	2 000	Kassekreditt (limit 3 000)	425	1 600
Kundefordringer	1 800	1 300	Leverandørgjeld	875	800
Kontanter/bankinnskudd	450	700	Diverse kortsiktig gjeld	2 180	1 900
Sum omløpsmidler	4 950	4 000	Sum kortsiktig gjeld	3 480	4 300
Sum eiendeler	12 200	12 000	Sum egenkapital og gjeld	12 200	12 000

- Beregn total kapitalrentabiliteten for 20x7 for denne virksomheten. Hvordan har utviklingen i løpet av året vært?
- Virksomheten hadde en god del gjeld i 20x7. Hvordan ville det slått ut på total kapitalrentabiliteten om man i større grad hadde vært finansiert med egenkapital, og tilsvarende mindre med rentebelastet gjeld?
- Beregn egenkapitalrentabiliteten for 20x7.
- Uttal deg om likviditeten i slutten av 20x7.
- Beregn et nøkkeltall som belyser virksomhetens soliditet ved utgangen av 20x7. Gi en kort kommentar til tallet.

SVAR:

- Totalrentabilitet 20x7: 15,1 % $(= (1555 + 270) / 12100)$
- Ingen effekt på TKR (Men EKR ville gått ned forutsatt at $TKR > \text{lånerenten}$)
- EKR før skatt er 33,4 % $(= 1\,555 / 4\,660)$
- Likviditetsgrad I = $4950/3480 = 1,42$ (?) Likviditetsgrad II = $(4950 - 2700)/3480 = 0,65$ (!) Svak likviditet per 31.12 20x7
- EK-prosent: 42,8 % $(= 5\,220 / 12\,200)$. Solid bedrift (30%).

Oppgave 3 (teller 16 %)

Suvenirprodusenten AS lager en bestemt suvenir i tre. Bedriften er den eneste som tilbyr produktet og gir disse opplysningene om sine inntekter og kostnader:

Mengde	VEK	DEK	Pris	DEI
0				
		250		500
100	250		500	
		150		400
200	200		450	
		101		300
300	167		400	
		151		200
400	163		350	
		298		100
500	190		300	
		448		0
600	233		250	

- a) Lag et enhetsdiagram basert på tallstørrelsene ovenfor og at faste kostnader totalt sett er kr 50 000. Bruk gjerne en målestokk med 2 cm. = 100 stk. på X-aksen og 2 cm. = kr 50 på Y-aksen.

SVAR:

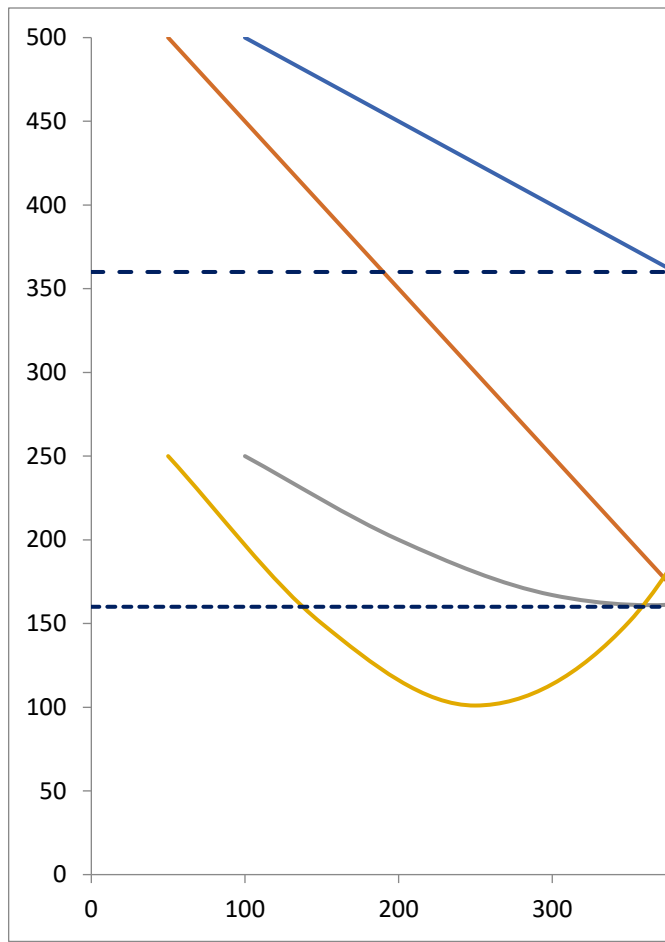
Menge	VE						
	Pris	K	FEK	TEK	TK	TI	VK
0						0	0
					75	50	25
100	500	250	500	750	000	000	000
					90	90	40
200	450	200	250	450	000	000	000
					100	120	50
300	400	167	167	334	100	000	100
					115	140	65
400	350	163	125	288	200	000	200
					145	150	95
500	300	190	100	290	000	000	000
					189	150	139
600	250	233	83	316	800	000	800

Intervall	Mengde	Differans	GI/D		GK/
			EI	DK	DEK

		50		25	
0 - 100	50	000	500	000	250
		40		15	
100 - 200	150	000	400	000	150
		30		10	
200 - 300	250	000	300	100	101
		20		15	
300 - 400	350	000	200	100	151
		10		29	
400 - 500	450	000	100	800	298
				44	
500 - 600	550	0	0	800	448

Vinningsoptimum

375	0	0	360	0	160
375	360	375	360	375	160

b) Finn den mengde og pris som gir størst mulig overskudd. Hva blir det største overskuddet?

SVAR: Vinningsoptimal mengde er 375 enhet og pris 360 kr

Ved denne mengden er VEK = 160
 (og TEK = 293) Maks overskudd =
 $(360 - 293) * 375 = \text{ca } 25\ 000$

Eller

Maksimalt dekningsbidrag blir $(360 - 160) * 375 = 75\ 000$

Faste kostnader	50 000
Overskudd	25 000

c) Hvilke andre skjæringspunkter enn det du gikk ut ifra i b) kjenner du til?

SVAR:

Kostnads optimum: DEK/TEK. Laveste TEK

Nedre og øvre dekningspunkt: TEK/Pris. Overskudd = 0

d) I en annen situasjon og en annen bedrift får du oppgitt funksjonene for TK og TI. Beskriv teoretisk hva du ville ha gjort for å regne ut vinningsoptimum.

SVAR: Deriverer TI og TK og finner dermed DEK og DEI. Setter de lik hverandre og regner ut x-verdien. Har da funnet vo-mengde. For å finne vo. pris (monopolprisen) finner man først funksjon for pris ved å sette TI/x. Deretter settes vo-x-verdi inn i prisfunksjonen.

Oppgave 4 (teller 15 %).

En virksomhet startet opp i februar 2023. Bruttolønnen for februar utgjør kr 1 000 000. Skattetrekket er på kr 300 000. Kontoene man har til disposisjon i forbindelse med registrering av lønnsbilaget er: 1950 Skattetrekk, 2380 Kassekreditt, 2600 Skattetrekk, 2770 Skyldig arbeidsgiveravgift, 2780 Påløpt arbeidsgiveravgift, 2940 Påløpt ferielønn, 5000 Lønn, 5180 Ferielønn og 5400 Arbeidsgiveravgift.

a) Gjør de registreringer som følger av lønnsbilaget, når bedriften gjør hva den skal gjøre, herunder sørge for fortløpende registrering av kostnadene etter hvert som de oppstår. Satsene bedriften benytter er 12 % feriepenger og 14,1 % arbeidsgiveravgift.

SVAR:

Beregninger:

Bruttolønn: kr 1000 000 (D 5000)

Skattetrekk: " 300 000 (K 2600)

Utbetalt kr 700 000 (K 2380)

Skyldig arbeidsgiveravgift for perioden:

kr 1000 000 x 14,1 % = kr 140 100 (D 5400 K 2770).

Påløpne feriepenger: kr 1 000 000 x 12 % = kr 120 000 (D 5180 K 2940).

Påløpt arbeidsgiveravgift: kr 120 000 x 14,1 % = kr 16 920 (D 5400 K 2780).

Skattetrekk inn på egen bankkonto, kr 300 000 (D 1950 K 2380).

- b) Når lønnskostnadene presenteres i resultatoppstillingen, inkluderes arbeidsgiveravgift og feriepenger. Hvor store var lønnskostnadene i februar beregnet på denne måten, og hva utgjorde utbetalt lønn i februar?

SVAR:

Lønnskostnader totalt i februar: $1\ 000\ 000 + 140\ 100 + 120\ 000 + 16\ 920 = 1\ 276\ 920$.

Utbetalt lønn til de ansatte utgjorde kr 700 000.

- c) Du tar opp et annuitetslån på kr 200 000 over fire år. Annuitetsfaktoren lest ut fra rentetabellen på 4 % er 0,275490. Vis utviklingen av lånet disse fire årene. Du skal ha følgende kolonner: År, restlån per 1.1, renter, avdrag og annuitet.

SVAR: $\text{Annuiteten} = 200\ 000 * 0,275490 = 55\ 098$

År	Restlån per 1.1	Renter	Avdrag	Annuitet
1	200 000	8 000	47 098	55 098
2	152 902	6 116	48 982	55 098
3	103 920	4 157	50 941	55 098
4	52 979	2 119	52 979	55 098

Oppgave 5 (teller 18 %)

En industribedrift har fire avdelinger; Materialavdeling, tilvirkningsavdeling I, tilvirkningsavdeling II og salgs- og administrasjonsavdeling. De bruker tilleggs kalkulasjon ved prissetting og har i en normalperiode registrert følgende tall:

Direkte materialer	kr	2 000 000
Direkte lønn tilv.avd. I	«	3 000 000
Direkte lønn tilv.avd. II	«	5 000 000
Indirekte kostn. materialavd.	«	1 000 000
Indirekte kostnader tilv.avd. I	«	2 100 000
Indirekte kostnader tilv.avd. II	«	2 000 000
Indirekte kostnader salgs- og adm.avd.	«	4 530 000

- a) Regn ut tilleggssatsene. Kun prosenttillegg skal benyttes. (Teller 8 %)

Svar:

$$\text{Materialavd.} : 1\,000\,000/2\,000\,000*100 = \underline{50\%}$$

$$\text{Tilv.avd. I} : 2\,100\,000/3\,000\,000*100 = \underline{70\%}$$

$$\text{Tilv.avd.II} : 2\,000\,000/5\,000\,000*100 = \underline{40\%}$$

$$\text{Tilvirkningskostnad: } 2\,000\,000 + 1\,000\,000 + 3\,000\,000 + 2\,100\,000 + 5\,000\,000 + 2\,000\,000 = 15\,100\,000$$

$$\text{Salgs- og adm.avd: } 4\,530\,000/15\,100\,000*100 = \underline{30\%}$$

Industribedriften har fått en forespørsel om å levere et nytt produkt. Til dette nye produktet vil det gå med kr 200,- i direkte materialer, kr 300,- i direkte lønn i tilv.avd. I og kr 500,- i direkte lønn i tilv.avd. II. Bedriften bruker en fortjeneste på 10 %.

- b) Kalkuler prisen uten mva. på dette nye produktet. (Teller 6 %)

Svar:

$$200 + 100 + 300 + 210 + 500 + 200 = 1\,550 + 465 = 2\,015 + 201,50 = \underline{2\,216,50}$$

- c) Hva heter den kalkulasjonsmetoden du benyttet deg av i oppgave 5a) og 5b)? Hvilke andre kalkulasjonsmetoder kjenner du til, og hva måtte du eventuelt ha av tilleggsopplysninger for å benytte deg av disse? (Teller 4 %)

Svar: Tilleggskalkulasjon etter selvkostmetoden. Divisjonskalkulasjon. Opplysninger om at det bare er ett produkt. (TK/x). Tilleggskalkulasjon etter bidragsmetoden. Opplysninger om hvor stor del av de indirekte kostnadene som er faste. (Evt. variable)

Oppgave 6 (teller 12 %)

I forbindelse med et arveoppgjør mottar en venn av deg en fordring som årlig gir en utbetaling på kr. 500 000 i slutten av hvert år i 5 år. I oppgave 6 bruker du tabellen som ligger vedlagt i slutten av oppgaveteksten.

- a) Hva mener du fordringen er verdt i dag når renten er 6%?

SVAR:

$$\text{Tabell A. } 500\,000 \times 4,212364 = \underline{210\,618}$$

- b) Anta at det årlige utbetalte beløpet blir plassert til 6%. Hvor stort beløp disponerer din venn om 5 år?

SVAR:

$$\text{Tabell S. } 500\,000 \times 5,637093 = \underline{2\,818\,546}$$

c) Hva er nåverdien av beløpet du kom frem til i oppgave b)?

SVAR:

$$\text{Tabell R}^{-1}. 2\,818\,546 \times 0,747258 = \underline{210\,618} \text{ (Samme svar som i 6a)}$$

d) Hvor stort beløp kan din venn låne i dag dersom renter og avdrag skal dekkes av utbetalingene fra fordringen?

SVAR:

$$\text{Tabell A}^{-1}.$$

$$X \times 0,237396 = 500\,000$$

$$X = 210\,618 \text{ (Samme som i 6a) og 6c)}.$$

Det er også tillatt å svare: Vi kan låne nåverdien av arveoppgjøret. Se oppgave 6a).
Veldig elegant!!

Oppgave 7 (teller 9 %)

Finn en artikkel i Aftenposten, Dagens næringsliv eller en avis fra ditt hjemsted som tar for seg noe som er behandlet i kapittel 1,2,3,4 eller 5 i Hoff sin lærebokbok. Ta kopi av artikkelen. Artikkelen må ha stått i en av de nevnte avisene i dagene 2. til 7. mars 2023.

1. Beskriv artikkelen.
2. Fortell hvor dette står i læreboken.
3. Konklusjon.(Artikkelforfatteren og Hoff er enige? Uenige?)

Maks en side.

Rentesats 6 %

År (n)	R	R ⁻¹	A	A ⁻¹	S
1	1,060000	0,943396	0,943396	1,060000	1,000000
2	1,123600	0,889996	1,833393	0,545437	2,060000
3	1,191016	0,839619	2,673012	0,374110	3,183600
4	1,262477	0,792094	3,465106	0,288591	4,374616
5	1,338226	0,747258	4,212364	0,237396	5,637093
6	1,418519	0,704961	4,917324	0,203363	6,975319
7	1,503630	0,665057	5,582381	0,179135	8,393838
8	1,593848	0,627412	6,209794	0,161036	9,897468
9	1,689479	0,591898	6,801692	0,147022	11,491316
10	1,790848	0,558395	7,360087	0,135868	13,180795
11	1,898299	0,526788	7,886875	0,126793	14,971643
12	2,012196	0,496969	8,383844	0,119277	16,869941
13	2,132928	0,468839	8,852683	0,112960	18,882138
14	2,260904	0,442301	9,294984	0,107585	21,015066
15	2,396558	0,417265	9,712249	0,102963	23,275970
16	2,540352	0,393646	10,105895	0,098952	25,672528
17	2,692773	0,371364	10,477260	0,095445	28,212880
18	2,854339	0,350344	10,827603	0,092357	30,905653
19	3,025600	0,330513	11,158116	0,089621	33,759992
20	3,207135	0,311805	11,469921	0,087185	36,785591
21	3,399564	0,294155	11,764077	0,085005	39,992727
22	3,603537	0,277505	12,041582	0,083046	43,392290
23	3,819750	0,261797	12,303379	0,081278	46,995828
24	4,048935	0,246979	12,550358	0,079679	50,815577
25	4,291871	0,232999	12,783356	0,078227	54,864512